

Telefon šte. 3040.

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

List izhaja 1. in 15 v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi sene vračajo Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon šte. 3040.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Prijave po novem invalidskem zakonu.

Da ne bodo naši tovariši in tovarišice pozabili, da se imajo po novem invalidskem zakonu prijaviti, jih ponovno opozarjamo na najvažnejše in sicer:

Vsak kdor smatra, da pride še v poštev za zaščito, se mora prijaviti pri okrajnem sodišču tam, kjer se nahaja njegov invalidski akt.

Zadnji dan prijave je 30. novembra 1929.

Kdor bo zamudil ta dan, ne bo dobil nobenih pravic več. Takim se potem ni treba več oglašati na organizacijo, ker jim ne bo mogla pomagati.

Vsak mora preskrbeti sam osebno vse za prijavo potrebne listine. Ako ne ve katere ali pa rabi kako pojasnilo, naj se obrne na svojo organizacijo.

Glede listin smo natančno pojasnili v predidnih dveh številkah našega lista.

Invalidi se opozarjajo, da se morajo z originalnimi nadpreglednimi listi zgledati pri najbližjih uradnih zdravnikih.

Zdravniki imajo za izdajo zdravniških spričeval predpisane posebne formularje. Ako zdravniška spričevala niso po njih napravljena, niso veljavna. Ako kateri zdravnik nima tiskovine za zdravniško spričevalo, naj gre invalid k organizaciji po njo.

Krajevni odbori naj si pustijo litografirati za take slučaje tiskovine za zdravniška spričevala točno po formularju, ki je med Navodili za prijave v našem listu št. 14 od 20. avgusta t. l. na prvi strani. S tiskovinami potem lahko postrežejo svojim članom. Oblastni odbor ne more za vse litografirati take tiskovine. Sreski zdravniki so jih itak dobili od velikega župana. Prijavo je treba vložiti pismeno. Zato so posebne tiskovine, ki jih imajo vsi Krajevni odbori in ki tudi pišejo prijave svojim članom.

Torej invalidi, vdove, sirote, starši, pazite na ta poziv in opozorite tudi druge!

Podatki vdovam, sirotam in starišem.

V dosedanjih pojasnilih smo govorili skoro samo o invalidih in raztolmačili kdo ima še pravico, pod kakimi pogoji itd.?

Treba je, da spregovorimo še nekoliko o pogojih za družinske člane, to je glede vdov, sirot in starišev. Tudi za iste je opaziti po novem zakonu nekaj sprememb.

Pri prijavi je treba, da je vsak o vsem informiran in da more dokazovati, ako mu je kaj potreba? Zato naj služijo sledeči podatki:

Najglavnejše je to, da nihče, bodisi vdova, sirota ali oče in mati, nima nobene pravice in ugodnosti po invalidskem zakonu, **ako ni siromašen?** Ne samo invalidnine temveč tudi pod pore, ali kake druge zaščite n. pr. zdravljenja ali vzgoje itd. ne more dobiti.

Sestre in bratje padlih in umrlih, ki so vživali ako so nepreskrbljeni in siromašni, po prejšnjih zakonih invalidnino in zaščito, sedaj sploh ne pridejo več v poštev.

Vdove po umrlih invalidih (ki so že doma umrli) dobivajo pravice ob siromašnosti le, ako je imel umrl invalid 60 odstotkov nesposobnosti. Do sedaj so imele pravico že po invalidih s 50 % nesposobnosti toda te odpadejo. Isto velja tudi za sirote (otroke).

Važno pri priznavanju pravic po novem invalidskem zakonu za vdove, sirote in stariše je posebno to, pod kakimi okolnostmi je mož ali oče umrl?

Ako je padel na fronti, ali je pogrešan s fronte, potem jim pripada zaščita?

Ako je umrl kot ranjenec ali bolnik iz fronte v bolnici, jim seveda pripada zaščita.

Ako je umrl doma, je moral biti spoznan za invalida in sicer kot že rečeno najmanj 60 % delanezmožnosti. Ako pa je umrl pri vojakihs vsled bolezni, ki ni bila posledica iz fronte, to

je, da ni bila povzročena od rane ali kake druge direktne poškodbe, nimajo nobenih pravic. Seveda, ako je umrl pri vojakihs ali doma na bolezni, ki se je med vojnim časom sama pojavila, pa tudi če je bil spoznan za najmanj 60 % invalida, nimajo svojci po takem nobenih pravic.

Tudi ne bodo več zaščiteni svojci umrlih mirnodobskih vojakov, civilnih vojnih delavcev (v tovarnah, na železnici itd.) in internirancev.

Končno ne pridejo več v poštev ranjenci civilisti, ako so bili na primer ranjeni od vojnih bomb, streliv itd., ali pa obolele oskrbne sestre.

Vsi taki vojaški in civilni invalidi ter svojci bodo najbrž zaščiteni po drugih zakonih. O tem še sedaj ni ničesar znanega.

Popolne sirote so otroci brez očeta in matere, potem pa tudi ako je materi vdovi sodnim potom odvzeta skrb za nje ali odvzeta pravica po § 42 inv. zakona ali pa ako se mati vdova vnovič omoži. (Vse to izrecno omenja § 33 inv. zakona.)

Stariši imajo le tedaj pravico, ako je bil

umrl sin edini hranilec in to do njegove smrti. Ako imajo le enega drugega polnoletnega sina, brez ozira kakšno je njegovo imovinsko stanje, nimajo nobenih pravic. Seveda ako padli ali umrli sin nima svoje družine. Ako pa vživa njegova družina po njem zaščito in pomoč, potem stariši nimajo nobene zaščite.

Stariši imajo pogoj le ako so za delo nesposobni? Ako so stari preko 60 let, potem se že samo po sebi smatra, da so delanezmožni. V slučaju starosti izpod 60 let, pa morajo dokazati delanezmožnost z zdravniškim spričevalom.

Potem bodo pregledani še potom nadpreglednih komisij. Pripomniti moramo, da imajo v ta namen tudi pravico do brezplačne vožnje. Velja za izkaznico poziv in še kaka izkaznica o identiteti.

S tem smo pojasnili družinskim članom vse važne slučaje, da jih bodo poznali, ako jim bodo njihove prijave mogoče neupravičeno odbite.

Invalidi bolniki.

Invalidski zakon ne daje pravice do invalidnine takim invalidom bolnikom, katerih bolezni niso posledica rane, poškodbe ali pohabe.

Po členu 113 invalidskega zakona pa obrdže dotični invalidi edino zaščito do brezplačnega zdravljenja za one bolezni, ki izvirajo iz vojnega časa. Prednavedenim invalidom bolnikom se ni treba prijavljati sodišču. Da se pa zamorejo v slučaju potrebe poslužiti pravice do brezplačnega zdravljenja, morajo predložiti bolnicam sledeče dokumente:

1.) invalidsko uverenje (nadpregledni list) iz katerega je razvidna diagnoza bolezni in procenti nesposobnosti;

2.) sodni sklep s katerim je bila priznana invalidnina po zakonu iz leta 1925;

3.) potrdilo računovodstva za vojaške mirovine v Ljubljani, da so prejeli invalidnino do 1. oktobra 1929, ali pa jo niso prejeli ker so dobili odkupnino, ali pa so državni uslužbenci. V slučaju, ako so v državni službi morajo poleg tega priložiti tudi potrdilo o tem, od svojega oblastva;

4. potrdilo pristojnega sodišča, da se niso pri-

javili za prevedbo po sedanjem invalidskem zakonu od leta 1929.

Nikake pravice, to se pravi, tudi do brezplačnega zdravljenja pa nimajo vojni invalidi izpod 30 odstotkov nesposobnosti, potem pa oni, ki so bili kaznovani kakor določa inv. zakon v § 5 in 42. Ako bi se taki invalidi brezpravno posluževali brezplačnega zdravljenja, jih morajo oblasti tožiti za prevaro in zahtevati povračilo škode učinjene državi.

Razumljivo je tudi, da nimajo 20 % invalidi, katere zakon reducira, nobene pravice do protez in ortopediranja.

Za katere reduciranje pride torej v poštev pravica brezplačnega zdravljenja? Samo za one, ki imajo najmanj 30 % delanezmožnosti pa so bili reducirani ker njihove bolezni ne izvirajo iz ran, poškodb ali pohab. Taki reduciranci bodo lahko z različnimi procenti mogoče tudi 100 %?

Brezplačno zdravljenje pa je tudi edina pravica, ki jim jo še zakon nudi. Oni nimajo torej ne brezplačne, ne polovične vožnje, ne učenja itd.

Toliko v pojasnilo, ker je to važno, da se bodo znali dotični ravnati.

Invalidski domovi.

V. zadnjem času se je odločilo, da se invalidski dom v Celju preustroji v zdravstveni dom. V njem bo dečja poliklinika in še nekaj drugih zdravstvenih oddelkov.

V invalidskem domu je sedaj okoli 60 invalidov hiralcev. To so sami pretežki invalidi, ker drugi po zakonu itak ne pridejo v poštev za hiralstvo oskrbo. Veliko izmed njih jih sploh ne zapusti sob ter leže stalno v posteljah.

Poročajo, da bodo v kratkem prestavljeni vsi invalidi hiralci iz Celja v invalidski dom v Moslavini na Hrvatskem.

Zaprosili so, da bi mogli ostati v Celju, ker je tam lepo urejen invalidski dom, so v prijaznem mestu in tudi življenjske razmere niso slabe in drage. Baj je oskrba za posamezno osebo v celjskem invalidskem domu zelo poceni.

Poslali so tudi posebno delegacijo v Beograd, da je pri ministrstvu socialne politike osebno prosila, da naj bi celjski invalidski dom ostal še naprej invalidska ustanova.

Ker pa je poleg invalidskega doma v Moslavini veliko posestvo, dočim tega v Celju ni, se misli iz ekonomskih ozirov centralizirati invalide hiralce iz cele države v Moslavino.

Invalidski dom je tam lepo prirejen in urejen za kakih 300 oseb.

Želja invalidov hiralcev iz Celja bo mogoče v toliko upoštevana, da bodo mogoče ostali vsaj najtežji invalidi tudi še lahko v novem zdravstvenem zavodu, ki bo nastal iz sedanjega invalidskega zavoda, saj pravzaprav mnogi spadajo itak v bolnico.

Tozadevno je stavilo naše udruženje pismeno prošnjo in pričakuje uslišanja.

»Slovenski Narod« od 14. t. m. poroča, da je dospel v Ljubljano načelnik ministristva socialne politike g. dr. Štampar, ki bo uredil to preustrojitev zavodov.

Poleg tega gre za ustanovitev nove umobol-

nice, ker je sedanja na Studencu pri Ljubljani premajhna. In sicer se misli otvoriti še druga v nekem gradu med Radečami in Sevnico, ki bo v ta namen predelan in opremljen.

Invalidski dom v Celju se preustroji v najkrajšem času in je po sporočilu »Slovenskega Naroda« tozadevna rešitev že pri g. velikemu županu v Ljubljani. Želimo, da bi bile želje naših tovarišev pretežkih invalidov iz Celja, ki so jih sporočili potom delegacije g. ministru kolikor mogoče uslišane, ker jim bo s tem mnogo ustrezno in olajšano, ako že itak misli zavod čeprav pod drugim imenom in namenom v Celju ostati. Tozadevno ponovno apeliramo. Ne smemo prezreti, da se med invalidi pojavlja vedno več obnemoglih. Kako ne, saj imamo ljudi brez udov in težke bolnike, ki se jim stanje vedno spreminja in slabša? Kolikor bodo starejši, tem več bo hiralcev. Invalidski zakon predpisuje pogoj sprejema v invalidski dom le najvišjo mero invalidnosti 100 % in še dodatek.

Imamo pa invalide, ki postanejo iz različnih okolnosti trajno ali začasno popolnoma nezmožni za samostojno preživljanje in bi bilo dobro, ako bi mogli tudi take nekome preskrbeti.

Nadaljno prejemanje invalidnine in pomoči.

Za nadaljno neprekinjeno prejemanje invalidnine (invalidske pokojnine) je treba storiti sledeče:

Člen 102 invalidskega zakona pravi: »Invalidnina, dodatki in denarna podpora, prisojeni z izvršnimi odločbami po odredbah invalidskega zakona iz leta 1925, se izplačujejo vsem do vštetelega 30. septembra 1929. Po tem roku jih je izplačevati samo onim osebam, ki predložijo po tem zakonu potrdilo pristojnega sodišča, da izpolnjujejo vse pogoje za prejemanje invalidnine, odnosno invalidske podpore ali denarne pomoči po predpisih tega zakona.«

Ker pravi toraj zakon, da se od 30. septembra t. l. naprej izplačuje invalidnina le onim, ki bodo do tega časa predložili potrdila, da izpolnjujejo pogoje, bo finančna direkcija vsem drugim s 1. oktobrom 1929 invalidnino *ustavila* ali *prekinila*.

Ustavila jo bo itak vsem onim, ki so po invalidskem zakonu reducirani in ki sploh ne pridejo več v poštev. Dotični tudi ne dobe nobenega potrdila za nadaljno prejetje, ker se njihove prijave sploh ne sprejemajo.

Prekinila pa jo bo onim, ki sicer izpolnjujejo pogoje za nadaljno prejetje, toda, ne bodo predložili tekom meseca septembra potrdil, ki jih izdajo sodišča za prijave. To, da se invalidnina samo prekine, je smatrati le za toliko časa, dokler ne predloži dotični potrdila o prijavi ter mu bo pozneje zopet nakazana.

Vendar pa ne sme zamuditi končnega roka za prijavo, ki *mine 30. novembra 1929*.

Člen 108 inv. zakona pravi: »Predlaganje prijav po prvem odstavku § 104 tega zakona se mora končati v všteti dnu 30. novembra 1929. Prijave, predložene po tem roku, se ne bodo jemale v poštev. Vsak naj toraj pazi, da ne bo zamudil prijave in jo bo vložil *pred 30. novembrom t. l.*, drugače bo zgubil vse pravice in ne bo mogel biti več priznan za invalida, ali vojno žrtev sploh.

Prekinitev, učinjena s 1. oktobrom t. l. bo veljala toraj najkasneje do 30. novembra t. l. Pozneje, ako še ne bo predloženo potrdilo, bo prekinitev definitivna, invalidnina bo torej za vedno ustavljena.

Do sedaj, kolikor smo se informirali, je pri računovodstvu finančne direkcije še jako malo potrdil za nadaljno prejetje. Pretekla je že polovica septembra, treba je že likvidirati za oktober, potrdil pa po večini še ni. Ako bodo potrdila prišla vsa naenkrat, pa tudi ne bo mogoče izgotoviti likvidacije do 1. oktobra t. l.

Najbrž obstoji pri tem zopet neki zadržek.

Ni namreč jasno, kdo naj predloži računovodstvu finančne direkcije tako potrdilo.

Opazili smo, da se je že veliko invalidov, vdov, sirot in staršev prijavilo, toda njihovih potrdil o prijavi še ni pri računovodstvu. Gotovo so dobili od svojih invalidskih okrajnih sodišč potrdila v roke, da so se pravilno prijavi in izpolnjujejo vse pogoje za nadaljno prejetje. Enkrat smo poročali, da bodo sodišča sama pošiljala taka potrdila računovodstvu v Ljubljano. Mislili smo, da so dobila taka navodila, kakor smo zaznali, pa jih niso. Vsi prijavitelci naj toraj skrbe sami, da bodo potrdila dospela. Pošljejo naj jih ali po zbirkah potom Krajevnih organizacij, ali pa direktno v posebnih pismih na Finančno direkcijo, računovodstvo za vojaške mirovine v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica.

Najprikladneje bi pa bilo, da jih pošljejo sodišča kar sama, zato naj Krajevne organizacije zaprosijo pri svojih sodiščih. Oblastni odbor pa misli napraviti občo prošnjo na višje sodišče.

Administrativno bi ne bilo praktično, ako bi moral vsak posameznik sam pošiljati svoje potrdilo o prijavi računovodstvu in bi na ta način samo dopisi in pisma ter njihovo vpisovanje vzelo mnogo časa.

Priporočamo našim članom in članicam, da vedno vprašajo pri sodišču, ali bo poslalo potrdilo o prijavi na računovodstvo sodišče uradno, drugače pa ga mora dotična oseba sama.

Pripominjamo pa, da okrajno sodišče v Ljub-

ljani pošilja samo potrdila o prijavi na računovodstvo, zato ni potreba strankam iz Ljubljane in okolice skrbeti za to. Onim pa, ki ne izpolnjujejo pogojev, pošlje okrajno sodišče tozadevne odloke na dom potom rekomandiranih pisem.

O pravici na priznanje po novem invalidskem zakonu in invalidnino bo odločalo invalidsko sodišče pri divizijski komandi. Zato imajo okrajna sodišča odstopiti vse akte s prijavi temu divizijskemu sodišču.

Pravilni dokumenti o priznanju na zaščito in invalidnino bodo šele dotični sklepi, ki jih bo izdajalo to novo invalidsko sodišče.

To presojanje pa se ne bo moglo takoj izvršiti in bo gotovo trajalo še dolgo po novem letu.

S 1. januarjem 1930 bi morali imeti že vsi zaščiteni v rokah take nove sklepe, ker bo od tega dne tekla nova zvišana invalidnina. To pa se ne bo moglo zgoditi.

Invalidski zakon določa za ta slučaj posebni pogoj in sicer v čl. 102, ki pravi: »Osebam, ki se jim po prednjem odstavku tega paragrafa podaljša izplačevanje tudi izza dne 1. oktobra 1929 in ki se do dne 1. januarja 1930 ne prevedejo na nove prejemke, se nadaljuje izplačevanje še pozneje. Po izvršeni prevedbi se izvrši obračun ter se izplača eventualna razlika, računjena od dne 1. jan. 1930.«

Torej, kdor ne bo do novega leta preveden, bo dobil pozneje po pravomočnosti svojega sklepa, izplačano za nazaj vsa razlika med staro in novo invalidnino, kolikor časa bo po 1. januarju 1930 prejemal še staro.

Za izkazilo za različne druge zaščite, ki jih invalidski zakon nudi, n. pr. zdravljenje, ortopediranje, učenje, podpore itd., pa je vendar potreben nek dokument. Kdor ne izpolnjuje pogojev po invalidskem zakonu, nima pravice do takih ugodnosti. Zato se že sedaj zahteva k vsaki prošnji za take potrebe, izkazilo oziroma potrdilo o prijavi.

Prošnjam se ne more več prilagati stari sodni sklep, ker ni več veljaven. Ker sodišče izdaja prijavitelcem le po eno potrdilo, katero gre potem k računovodstvu kot dokaz za nadaljno izplačevanje invalidnine, nima upravičenec nobenega izkazila v rokah za dokazovanje k takim prošnjam. Sodišča nimajo predpisane izdaje dvojnih takih potrdil in sicer enega za računovodstvo, drugega pa za stranko. Tudi je manipulacija pri tem preobširna tako, da je ne morejo vršiti. Nimajo toliko tiskovin ter bi tako delo zopet vzelo preveč časa.

Kako naj si pomagamo pri tem? Dotični, ki bi med časom, dokler ne dobe pravilnega sklepa od divizijskega invalidskega sodišča, vlagali prošnje za kake potrebe ali zaščito po invalidskem zakonu, naj gredo k okrajnemu sodišču, kjer je bila sprejeta njihova prijava, ter zaprosijo za izstavev potrdila za dokument k prošnji. Okrajna sodišča bodo seveda njihove akte odposlala na invalidsko sodišče k diviziji, vendar pa lahko potrdijo, da se je dotični prijavi in je bilo izdano potrdilo za nadaljno prejetje, ker bodo imela to gotovo v knjigah zabeleženo. Če bi invalidi zahtevali taka potrdila direktno od divizijskega invalidskega sodišča, bi bilo to zopet zvezano s prevelikimi težkočami, z ozirom na koncentracijo aktov ter oddaljenost.

Mislimo, da bo precej takih potreb za naknadna potrdila, ker kakor rečeno, ne moremo pričakovati, da bodo nove prevedbe kmalu gotove.

Kot trombe glas.

Haaška konferenca, Društvo narodov, liga žena v Pragi, posamezne države, vplivne politične in gospodarske moči, vsi so za popolno odpravo vojne. V Ženevi so prišli že tako daleč, da govore o tem, da bi obvezno podpisali Kellogov mirovni pakt in dogovor o mednarodnem rabsodišču za dobo petnajst let.

To bi bilo nekaj in v petnajstih letih se pa tudi gospodarske in politične razmere utegnejo izpremeniti tako, da bo v mednarodnih ustanovah nekaj več resnega smisla za mir kakor ga je danes.

Gospod Briand Aristid že več let ponavlja izjavo, da je najprej potrebna varnost, potem šele razorožitev. Te besede kažejo, da Briand ne zaupa miru, kar tudi priznava, češ, da imajo države različne interese ter da se ustvarjajo po svetu razne alijance držav, ki imajo specialne svoje zahteve. Vse to je resnica, toda svetovni parlament si mora priboriti prvič avtoriteto, drugič pa izključiti vsakršen kapitalistični vpliv na potek ukrepov mednarodnega parlamenta ter imeti v vidu samo splošne interese.

Kakor med političnimi beležkami poročamo, je ameriška vojna industrija poslala najete agente v Evropo, da preprečijo sklepanje o razorožitvi. In te dni čitamo v časopisu, da je predsednik Zedinjenih držav, Hoover, sam moral zaradi moralnega prestiža naročiti državnemu pravniku, da uvede proti trem najbogatejšim delniškim družbam, ki grade vojne ladje, kazensko preiskavo zaradi korupcije. To je en sam dokaz, kdo dela vojno politiko.

Vemo, da se večni mir ne da zapovedati, vemo pa, da krvave vojne niso potrebne in da so bolj in bolj nevarne ter groze, da človeštvo in njega kulturo uničijo.

V vsej tej mirovni propagandi pa pač vidimo ogromno vzgojno delo, ki mora imeti, če se v tem tempu nadaljuje, silno velik vpliv na mentaliteto človeštva.

Vemo, da še ni minila doba imperijalistične pohotnosti, vemo, da obstojajo razlike v naravi narodov in v interesih držav, ki hočejo braniti te svoje interese ne le s sporazumom ali s koncesijami ampak z diktatom, z absolutno sigurnostjo, ki končno vodi k vojni. Toda duh miru, z duhom miru prepojeni in načelno vzgojeni narodi bodo tudi ob takih prilikah znali poiskati drugačno pot, ne krvavo, vse uničujočo vojno.

Človeštvo mora postati pravo človeštvo in služiti splošnim interesom, mora postati svetovna rodbina, ki pozna samo bodočnost celote.

Dolga je ta pot, a človeštvo jo je nastopilo s propagando miru.

Naše gibanje.

Krajevni odbor v Trbovljah poziva vse svoje člane in članice, da čimprej poravnajo članarino za tekoče leto 1929 in sicer po 2 Din na mesec. S tem dobi vsak tudi časopis »Vojni invalid« dvakrat na mesec. Vsak naj se zgleda čimprej pri tov. Kokalju, da mu napravi prijavo za prevedbo po novem invalidskem zakonu in vse potrebno pojasni glede dokumentov. Kdor se ne bo pravočasno prijavil, bo izgubil vse pravice do pokojnine in vsake zaščite. Čas bo kmalu potekel, listin pa je treba precej preskrbeti. S 1. oktobrom t. l. se bo invalidnina že ustavila, zadnji čas prijave pa je 30. novembra t. l. Zato naj vsak gleda, da bo čimprej preskrbel vse potrebne dokumente in jih vložil. Vsa navodila dobi pri Krajevnem odboru. Še enkrat opozarjamo, da naj se vsak čimprej zgleda pri tov. Kokalju na Retju 137 (na tretji etaži).

Kazni. Invalidski zakon izključuje od vsake zaščite dotične invalide pa tudi svojce od takih oseb (padlih, umrlih), kateri imajo gotove vrste kazni.

Poleg drugih prestopkov vsled nemoralnosti, nepravilnega življenja ali izrabljanja na podlagi lažnih sredstev itd. obstoji tudi pogoj glede sodnih kazni. Dotični odstavek pravi: »če se kaznujejo z zaporom, daljšim od enega leta in ima kazen za posledico izgubo čina, odnosno zvanja, ali pa kazen zopora enega leta ali tudi manjšo od enega leta, toda zaradi dejanj, storjenih iz koristoljubja«. Ta zadnjeomenjeni pogoj je pri nekaterih za prijave postal zadržek. Pod dejanjem iz koristoljubja je treba razumeti n. pr. če kdo krade, goljuša, kupuje ukradene stvari, zadržuje tuje blago itd. Za take delikte z zaporom kaznovani, izgube vse pravice. Ako pa so kaznovani samo z denarno globo, potem imajo vseeno pravico. — Vendar pa je mogoče vsakemu zaprositi za izbris kazni. Kdor je bil na ta način kaznovan za dejanje iz koristoljubja, lahko zaprosi dotično sodišče s posebno prošnjo za izbris vseh posledic. Mogoče da se mu odpiše.

Krajevni odbor v Krškem naznanja vsem članom in članicam, da predsednik tov. Žabkar sprejema stranke in daje potrebne informacije samo v svojem stanovanju, v Krškem št. 3 in sicer ob delavnikih od 1. do 3. ure popoldne in ob nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne in prosí, da se ga med službo v pisarni več ne nadleguje. Za plačevanje članarine in naročnine za časopis se lahko vsak posluži poslane poštne položnice. Znamke o plačani članarini pa dobi vsak ob priliki v Krškem.

Službo dobi vojni invalid. Pri nekem sportnem klubu v Ljubljani je oddati službo hišnika, ki bi urejeval sportni prostor in oskrboval čolne za veslanje ter kopalno in drugo perilo. Služba ne bo naporena in bo zraven tega lahko izvrševal kako obrt. V poštev pridejo samci ali oženjeni brez otrok. Mesečna plača Din 700 in prosto stanovanje, obstoječe iz ene sobe in kuhinje. Nastop službe 1. januar. 1930. Informacije v pisarni Krajev. odbora UVI v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, soba št. 3.

Trafika se ima ustanoviti v Vidmu, občina Dol pri Ljubljani. Osebe, zaščitenne po invalidskem zakonu, ki reflektirajo na to trafiko, naj se v svrhu informacij zgledajo v pisarni Krajevnega odbora UVI v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, do 23. septembra t. l.

Potrdil za prijave po novem zakonu okrajno sodišče v Ljubljani, pa tudi najbrž druga sodišča ne bodo izdajala direktno onim strankam v roke, katere izpolnjujejo pogoje za nadaljno prejetje invalidnine. Dotična potrdila bo poslalo sodišče uradno direktno računovodstvu za vojaške mirovine v Ljubljani. Le odloke o ukinitvi pošlje sodišče strankam po pošti rekomandirano na njih naslove in sicer onim priglascem, ki ne izpolnjujejo pogojev za nadaljno prejetje. Ker je sodišče z delom in pregledovanjem prijav preobloženo, ne more takoj izstaviti in poslati takega potrdila, zato bo mogoče marsikaterim, ki se je sicer že prijavil s 1. okt. t. l., invalidnina vseeno prekinjena. Opozarjamo dotične, da naj ne izprašujejo po uradnih ovzroku, ker bodo vse svoje pripadke pozneje itak dobili.

Iz Tržiča. Člane pozivljamo, da naj se predstavijo z zadnjim invalidskim uverenjem (spričevalom) pri zdravniku in sicer: Sv. Katarina, Sv. Ana, Tržič z okolico, Sv. Neža pri dr. Pancetu, ki ordinira na pošti v Tržiču vsak torek in petek od 8. do 12. ure dopoldne; v izrednih slučajih bo sprejemal tudi ostale dneve, toda samo po par tovarišev. — Ostali iz Golnika, Dupelji, Zadrage in okolice pa naj se obrnejo na Golnik do g. dr. Neubauerja, ki bo, kakor smo zvedeli, pričel v kratkem z izdajanjem tozadevnih spričeval. Ko bo imel vsak zbrane vse listine, se mora obrniti na sodišče, kjer dobi potrdilo, da se je prijavil. Če kdo nima invalidskega uverenja, se mora prej še javiti pri sodniji, da ga dobi tamkaj — če je seveda v spisih. Opozarjamo, da ne bi bilo umestno, da se vsi naenkrat ali v večjih trumah javijo pri zdravniku in da je treba imeti pred očmi, da je čas za prijavo do 30. novembra t. l. in da bo invalidnina, ako se do 1. oktobra ne bo prijavil, ki mu bo vsled tega vstavljena, dobil takoj pozneje nakazano. — Vsak naj si shrani list »Vojni invalid« z dne 4. septembra t. l., št. 15, kjer je na prvi strani natančno popisano, katere listine so potrebne za prijavo in kje jih dobi. Mi nikakor ne moremo dati posameznikom informacije glede prijavljanja, zato imamo list, ki piše dovolj jasno o celi zadevi. Davčna potrdila od davkarije iz Kranja dobimo v doglednem času in se organiziranim ni treba zaradi njih obračati osebno na davkarijo, ki je sedaj v Kranju. Uradni dan pri sodišču za prijavljanje po invalidskem zakonu je vsak petek od 8. do 12. in od 4. do 6. ure popoldne, razun v petek dne 20. septembra, ker je ta dan naš predsednik in invalidski referent pri sodišču odsoten. Ta dan se dobi k večjemu invalidski list (uverenje) iz spisa. Člane in članice opozarjamo, da plačajo takoj članarino, ki znaša mesečno 2 Din in sicer po možnosti do konca leta. To store lahko o priliki prijave, lahko pa dobijo tudi položnice. — Če hoče kdo imeti invalidski zakon, ki je izšel v brošuri in ki bo stal 4 do 5 Din, naj to prijavi Krajevnemu odboru. Glede potrdil od občinskega urada svetujemo čla-

nom, da naj vzame vsak, ki gre iskat predmetno potrdilo, seboj zadnji časopis »Vojni invalid«, kjer je na prvi strani natančno v smislu zakona zahtevano potrdilo občinskega urada predpisano, in naj se gospoda župana na to opozori. To je važno, ker mora biti občinsko potrdilo tako izstavljeno kot zahteva zakon, da ne bo treba posamezne zavračati vsled nedostatkov.

Člani od Sv. Ane naj se zglase radi pregleda pri dr. Pancetu v torek, dne 17. t. m., od Sv. Katarine in Loma pa v petek, dne 20. t. m. Ta dva dneva se lahko zglase Tržičani, ki se še niso pustili pregledati. — Prihodnji torek, t. j. dne 24. t. m. naj se zglasijo člani od Sv. Neže-Brezje in okolica, v petek pa iz sosednjih vasi.

ZAHVALA.

Podpisani se zahvaljujem g. Antonu Vodopivcu, poverjeniku zavarovalnice »Triglav« in tajniku Krajevne organizacije združenja vojnih invalidov v Domžalah za posredovanje, da mi je bila hitro in kulantno izplačana požarna zavarovalnina za pogorelo poslopje. — Zato jih vsem tovarišem najtopleje priporočam.

Mihael Anžič, Domžale.

Politične beležke.

Marinković — član Sveta D. N. Po dogovoru je imel letos pripasti sedež male antante v Svetu Društva narodov Jugoslaviji. Iz gotovih strani se je sicer skušalo kljub temu agitirati proti tej izvolitvi, a brez uspeha. Od 53 držav je glasovalo za kandidato jugoslovanskega zunanjega ministra dr. V. Marinkovića 42 držav. Pripominjamo, da je dobil l. 1921, ko je tudi kandidiral v Svet D. N. le 14 glasov. Sedaj je dobil torej **trikrat toliko glasov.**

»Journal de Geneve« piše, da je bila kandidatura in izvolitev našega zunanjega ministra dr. Voje Marinkovića zelo simpatično sprejeta, vendar da niso niti naši najboljši prijatelji upali, da bo glasovalo zanj tako število držav. Zunanji minister dr. Marinković je ob priliki svoje izvolitve podal izjavo, v kateri pravi, da pomeni njegova izvolitev verno sliko mednarodnega ugleda naše države.

Osnova zakona za pobijanje rastlinskih škodljivcev. Zakonska osnova zakona, ki je namenjen pobijanju rastlinskih škodljivcev, je prilagojena zahtevam mednarodnih konvencij za obrambo rastlin pred boleznimi in škodljivci. Osnova predvideva posamezne postaje, ki bodo po tem zakonu izdajale potrebna navodila o zdravstvenem stanju rastlinskih proizvodov in pošiljk. Nadalje bodo te postaje vršile kontrolo pošiljk po pošti in železnici, kakor bo sporazumno predpisano kmetijsko in prometno ministrstvo ter ministrstvo za javna dela. Načrt vsebuje tudi obširna pooblastila upravnim oblastem, ki morajo preko občin in v sporazumu z oblastnimi samoupravami ukreniti potrebne mere in ukrepe. Okrajni glavar mora predpisati v vsakem konkretnem slučaju, kaj je ukreniti proti rastlinskim škodljivcem in boleznim, ki se pojavijo v njegovem okraju. V slučaju, da se škodljivci pojavijo na zemljišču, ki spada pod

upravo prometnega ministrstva (na železniškem svetu) se mora nastopiti proti njim sporazumno z železniško oblastjo. Veliki župani so pooblašteni, predpisati specialne mere za uničevanje rastlinskih škodljivcev in boleznih. Kmetijski minister lahko prepove uvoz in tranzit rastlinskih produktov, ako bi se sumilo, da so deloma ali v celoti okuženi.

Delavski zaupniki v Italiji odpravljani.

Pod predsedstvom Mussolinija je sklenil osrednji odbor delavskih in delodajalskih sindikatov po daljši debati, da se institucija delavskih zaupnikov opusti, ker spominja na dobo boljševizma, ruši princip avtoritete in hierarhičnega reda ter ustvarja nove komplikacije in spore, namesto da bi jih pomagala premagati v samem principu. V smislu svojega kolaborativnega programa je vlada sklenila nadomestiti institucijo delavskih obratnih zaupnikov s tem, da bo v vsakem slučaju spora imenovan po en delegat iz delavskega sindikata dotične stroke in delodajalskega sindikata iste stroke, ki bosta sklepala poravnave z zakonito močjo. S to rešitvijo se je skušal princip varstva delavskih pravic ohraniti nedotaknjen v nasprotju z delodajalci, ki so zahtevali odpravo vsakega zastopstva delavskih interesov v tovarni, češ da je »sploh izključeno, da bi delodajalci kršili delovno pogodbo in zakon o zaščiti delavstva«.

Velekapital proti razorožitvi.

Sestal se je mornariški zunanji odbor, na katerem je imel senator Borah velik govor proti agentu Shearerju, kateremu se očita, da se je dal po velikih industrijskih podjetjih podkupiti, da je preprečil razorožitvene razgovore. Zadevo je označil kot javen škandal in obtoževal Shearerja kriminalnih deliktov ter predlagal, da zunanji odbor odredi preiskavo o delovanju Shearerja pri mednarodnih konferencah za razorožitve. Predsednik družbe »Bethlehem« Grace je poslal Hooverju pismo, v katerem je priznal, da je bil Shearer poslan na konferenco v Ženevo kot opazovalec s plačo 25.000 dolarjev, od katerih je družba »Bethlehem« plačala tretjino. Ko pa je družba zvedela, da je Shearer aktiven propagandist, je takoj z njim prekinila odnose.

Vprašanje revizije socialne zakonodaje.

Svoječasno je socialno ministrstvo pozvalo vse zainteresirane kroge, da podajo svoje pripombe k namerni reformi naše socialnopolitične zakonodaje. Delavske zbornice so preko osrednjega tajništva delavskih zbornic v Beogradu že podale svojo izjavo, istočasno pa je dalo osrednje tajništvo tudi posameznim delavskim zbornicam priliko, da podajo svoje stališče. Delavska zbornica za Hrvatsko in Slavonijo v Zagrebu je na podlagi tega odredila, da se je vršila 15. t. m. v Zagrebu velika konferenca, na kateri se bo razpravljalo o spremembah socialnopolitičnih zakonov. Zbornica je sklenila, da na to konferenco povabi vse delavske ustanove na svojem teritoriju, a poleg tega tudi sploh vse zbornice v državi, ministrstvo za socialno politiko in velike župane iz Hrvatske in Slavonije.

Nenapovedana vojna.

Iz Mukdena poročajo, da so sovjetske čete brez vojne napovedi pričele z vojnimi operacijami. Pod vrhov-

nim poveljstvom generala Blücherja je pričel splošni pohod sovjetskih čet proti kitajskim postojankam. Na več odsekih je prišlo do hudih bojev, v katerih je bilo na obeh straneh mnogo mrtvih in ranjenih. Kitajske čete so se morale navalu sovražnika izprva umakniti, pozneje pa se jim je posrečilo, da so napad odbile in zopet zavzele postojanke.

Zunanjepolitični komisar v Moskvi je izročil nemškemu poslaniku kot zastopniku kitajskih interesov v Rusiji novo noto, v kateri protestira proti neprestanim vpadom kitajskih čet, zlasti pa iz protirevolucionarjev in caristov sestavljenih belih čet na rusko ozemlje. Ker kitajska vlada kljub ponovnim pozivom sovjetske vlade teh čet ni razpustila in preprečila njihovih vpadov na sovjetsko ozemlje, je sovjetska vlada prisiljena, seči po protiakciji ter je zaradi tega odredila, da ruske čete zasedejo vse važnejše kitajske točke na meji, ki jih bodo držale zasedene vse dotlej, dokler Kitajska ne bo napravila reda z belimi četami.

Izrael v boju z Islamom.

Ko je 2. novembra 1917 lord Balfour slovesno obljubil, da bo podpiral judovske zahteve po samostojni državi v Palestini na »Sionu«, tedaj je angleški državnik sklepal, da bo okoristil domovino v dvojnem oziru: Palestina bo postala močan odporni stolp ob najvažnejši žili britanskega imperija, ob Suezu — drugič pa bo s tako širokosrčno gesto Anglija navezala nase z vezmi hvaležnosti in priznanja največjo silo na svetu: judovstvo. Treba je priznati, da Balfour ni slabo računal. — Anglija in njena politika je v resnici uživala zadnjih deset let vse simpatije mednarodnega judovstva.

Bog zna, če se je pri tej kolonijalni politiki dovolj računalo z drugim činiteljem, z Arabci. Oni sicer nimajo velikih bank v Newyorku in v Londonu, oni ne obvladajo denarnega trga po svetovnih borzah in niso mero-dajni za dvig in padec cen na blagovnih tržiščih. Toda, oni so kralji pustinj, ki segajo do morij in imajo mogočne in daljne zveze preko Afrike in Srednje Azije doli do angleške Indije. Tudi oni stoje ob zlati življenski cesti britanskega imperija.

Prišlo je, kar je moralo priti. Naraščajoči judovski kolonizaciji so se Arabci uprli in pričeli boj za gospodarsko nezavisnost. Angleži so hitro spravili čete skupaj in danes obvladujejo položaj. A strašno težko bo, rešiti spor med obema sovražnima rasama v obojestransko zadovoljnost.

Briandov nastop za Panevropo.

Pri kosilu, katerega je Briand priredil evropskim delegatom Društva narodov, se je sklenilo, da sprejmejo s simpatijo v vednost Briandovo misel o gospodarskem zblizanju evropskih držav. Poverili so Briandu nalogo, da sproži pri vseh evropskih vladah anketo in da pošlje vladam memorandum, v katerem naj zbere vse dosedanje izjave in poročila. V to svrhu bodo delegati svoje pripombe sporočili francoski vladi. Briand je pri tem še enkrat poudaril, da federacija evropskih držav ne sme biti naperjena proti nikomur. Dr. Stresemann je pri tem ponovil svoja izvajanja na seji Društva narodov in pri tem pripomnil, da bi bilo priporočljivo, če se združitve Evrope izvrši na sličen način, kakor pri državah latinske Amerike.

LISTEK.

A. Koževnikov:

Jeromkina krog.

(Iz ruščine prevedel Iv. Vuk.)

(Konec.)

Mnogo je prestal Jeromka na svoji poti, mnogo bojazni. In sedaj, ko je opazil, da mu gresta nasproti mati in Marinka, se je celo ustrašil.

Hotel je zbežati nazaj, vendar je stopil samo v stran, da bi boljše pregledal. Bližala se je teljega* polna najpotrebnejših hišnih stvari. Za njimi mati in Marinka. Spoznal jih je Jeromka. Srnasto-rujavega konja je za uzde vodil vojak.

— Da bi bil oče? je premišljal Jeromka ves trepetajoč. A kje je Glaška? Aha, tam, spredaj sedi vsa zavita. Deda ni.

Teljega prihaja bližje.

— Oni so. O meni govore.

Mati je govorila:

Kakor žerjavi, gremo nazaj. Jeromček, kje je; poginil je najbrže davno že. Odšel je k nam spomladi, a sedaj je že jesen.

Jeromka je zbežal na cesto in zakričal:

— Mamica atek!

— Gospod Jezus, — se je pokrižala mati.

— Odreši in usmili se. Preveč za me, preveč!

— Mama, saj je to, glej, naš Jeromka. Vzrastel kako, pogled, ne spoznaš ga!

Marinka je prva objela brata, potem oče, mati, Glaška. Obstali so na cesti, spraševali Jeromka o vsem, o vsem.

— Kako si se hranil in s čem, ljubček? — je spraševala mati.

— Prosil sem in dajali so.

— Da veš, deda smo pokopali. V tajgi. Naravnost zakopali brez duhovnika. Cerkev je šestdeset verst oddaljena, ne moreš po duhovnika... Pokloni se, Jeromka, dedu.

* Teljega = nizki voz s streho.

Dečko je vstal, se poklonil na tisto stran, kjer je za tajgo bil grob deda.

— No, pojdimo, — je rekel oče. Vozimo počasi, lahko govorimo.

Mati je pripovedovala:

— Vračamo se nazaj v Černije Ključki. Oče, ko je šel s fronte, se je oglasil tam. Razdelitev zemlje je bila in nam so dali lepe travnike. Oh, življenje je tukaj za priseljence težko.

— Oče, kaj ne, Lisanka več poganjal ne bom?

— Dobro. Sazontov je sedaj mehak. Za tvoje delo sva naredila račun... Izba in vse drugo je zopet naše. Tudi travnikov so temu kulaku* vzeli precej.

— Ves denar sem izhodil.

— Izhodil, da, videl sem, kakšen krog si z Lisanko izteptal. Vsi imenujejo tisti krog »Jeromkinov krog«.

Jeromka je skočil s teljega k očetu.

— Atek, počakaj tu!

— Kam?

— Zbežim tja, da pogledam izbo in kakšna je tam breza.

— Kaj ti pade v glavo. Do Broda je vendar deset verst.

— Sedi, Jeromček. Odpočivaj si, utrujen si ves — je tolažila mati.

— Tako, šel sem in šel in niti videl ne bom, — je rekel Jeromka in se vsedel v teljega.

In dolgo ni mogel pozabiti, da ni imel sreče pogledati izbe z dvema oknom, breze in tajge, kamor je šel tako dolgo in tako težko...

* Kulak = vaški trgovec, mešetar, posestnik več zemljišč.

Modri kadi.

Nekega večera se je izprehajal modri kadi (turški sodnik) za mestom. Bil je tako zamišljen, da ni opazil, da je zašel skozi odprta vrata na tuje dvorišče. Kar je začutil, da so ga zgrabile krepke pesti suznjev in predno se je prav zavedel, so ga vlekli po stopnicah v palačo. Ko se je zavedel, je opazil, da leži ob vnožju prestola, na katerem je sedel kalif.

* Zapisan si smrti, kadi, je zarohnel vladar na

svojega podložnika. »Moji suznji so te zalotili na dvorišču palače.«

»Vsemogočni kalif,« je odgovoril modri kadi, »mar misliš, da te je hotel tvoj najzvestejši podložnik žaliti? Kaj misliš, da se je meni, ubogemu starcu, zahotelo tvojega imetja? Če kdo zasluži kazen, jo suženi, ki je pustil vrata odprta!«

»Njegova glava pade prva, tvoja pa druga,« je razsodil kalif. »Ceniš tvojo starost in tvojo učenost, toda zakone je treba spoštovati. Za tvoj zločin je pa določena smrtna kazen. Sem sicer mogočen, toda zakon je še mogočnejši. Pripravi se na smrt.«

Kadi je počasi vstal. »Prav praviš, kalif, zakone je treba spoštovati. Pripravim se torej na smrt. Prosim te pa, da mi pred smrtjo izpolniš zadnjo željo.«

»Govori,« je dejal vladar, »vem, da tvoja želja ne bo neizpolnjiva!«

»Vsemogočni kalif! Moja želja se da res lahko izpolniti. Podari mi še tri dni in tri noči življenja. Potem pridem k tebi in izgovorim samo en stavek. Če bom govoril resnico, me daš usmrtiti z mečem, če bom pa lagal, naj bom obešen.«

Kalif je vstal in dejal svečano: »Pri prorokovi bradi ti prisegam, da bo tvoja želja izpolnjena!«

Potem so odvedli modrega kadija v ječo in ker je bil kalif dobrega srca, mu je pošiljal dvakrat na dan najboljša jedila. Toda modri kadi ni hotel ne jesti, ne piti. Čez tri dni in tri noči so ga privedli pred kalifa. Modri kadi je padel pred njim na kolena in zaklical: »Obešen bom!«

»Tako je!« je vzkliknil kalif osorno.

»Ej, vsemogočni kalif, mar hočeš prelomiti svojo prisego?« je vzkliknil kadi. »Če me daš obesiti, sem govoril resnico, in če sem govoril resnico, me moraš dati usmrtiti z mečem. Tako se je glasila tvoja prisega.«

Kalif se je popraskal za ušesi, rekoč: »Torej boš obglavljen!«

»Kako to?« se je začudil kadi. Če bom obglavljen, sem lagal, saj si dejal, da bom obešen. Če sem pa lagal, moram biti obešen!«

Kalif si ni znal pomagati in poklical je na pomoč modrijane. Dolgo so se posvetovali, pa niso mogli dati kalifu dobrega nasveta. Ker ni bilo drugega izhoda, je poklical kalif kadija in mu dejal: »Ti si najmodrejši sodnik v moji deželi. Izreci sodbo sam!«

»Vsemogočni kalif, tudi jaz ne najdem izhoda iz te zadrege. Zakonu je treba zadostiti in smrtna kazen mi ne more biti odpuščena. Svetujem ti torej, da mi puščiš živeti še 99 let in prisegam ti, da bom ta čas našel svojega krvnika, da me usmrti, seveda, če bom še živel. Mislim, da bo to najpametneje!«

Kalif se je zasmejal in izpustil kadija. Modri kadi je živel še 30 let, 3 mesece in 3 dni v veliko veselje vseh svojih sodržavljanov.

Henderson je opozoril na to, da bi taka federacija lahko kršila narodno suverenost posameznih držav in se sklivala na primer britanske države. — Avstrijski zvezni kancler Streeruwitz je pripomnil, da je Evropa organizirana ravno narobe, kakor bi morala biti. — Dr. Marinković je čestital Briandu k ideji, da je sprožil ta problem, treba pa je govoriti ne samo o gospodarskih vprašanjih, temveč tudi o političnih problemih, ker gospodarska vprašanja lahko pomenijo tudi politične žrtve. Končno je predlagal Huysmans, da bi se gospodarski odbor lahko bavil z možnostjo gospodarskega zblizanja Evrope tekom meseca oktobra, to je na prihodnjem zasedanju.

Ob začetku popoldanske seje Društva narodov je predlagal angleški finančni minister Graham, da bi se za dve leti sklenil mednarodni dogovor, po katerem se ne bi smele carine zvišati, nakar naj bi se sklicala konferenca za znižanje carin. Glede gospodarskega zblizanja Evrope pa želi Graham, da bi se predvsem vpoštevale gotove blagovne skupine.

Briand je naprosil predsednika panevropske unije Coudenhove-Calergija, da bi skupaj z vsemi prijatelji evropskega sporazuma z največjo odločnostjo nadaljeval propagando te ideje, da bi se pokazalo vladam, da bi bila samo želja narodov, če bi vlade opustile svoje pomisleke.

Druge novice.

Trpljenje Rusov v kitajskih taboriščih. Položaj interniranih sovjetskih državljanov v kitajskih taboriščih, kakor poroča časopisje, je naravnost neznošen. Več žensk je zaradi razburjenja, strahu in muk predčasno porodilo in jih kitajske oblasti kljub temu ne puste na svobodo. V taboriščih se je ugotovilo tudi več primerov duševne zmedenosti zavoljo slabega ravnanja z interniranci. Pri tem se zlasti odlikujejo belogardisti, služoč v kitajski vojski. — V Harbinu se je zastrupila žena nekega interniranega železniškega uradnika. Po aretaciji moža so ji kitajski vojaki oplenili stanovanje, njo samo pa pogrnali na ulico. Ne daleč od železniške postaje v Harbinu so odkrili nekoliko trupel sovjetskih državljanov, ki so postali žrtve nasilja mandžurske policije. — Zadnje dni je začela kitajska vlada zopet v masah zapirati uslužbence vzhodno-kitajske železnice. Aretacije se vrše po načrtu in po posebnem spisku. — »Agencija Tas« poroča, da so kitajske oblasti prijele sovjetsko podanico, ki je prišla protestirati proti temu, da je bil njen mož oddan v taborišče. Po grozovitem trpinčenju pa so jo pogrnale na rusko ozemlje.

Kolera v Indiji. Reka Indus je preteklo dni na široko poplavlila dolino, po kateri teče, ter napravila ogromno škodo po polju in naseljih. Pitna voda je bila po vseh vodnjakih in potokih pokvarjena in posledica je bila, da se je pojavila po poplavi po vsej dolini kolera, ki je zahtevala številne človeške žrtve.

Nova prirodna sila. Angleški listi poročajo, da sta na Novi Zelandiji odkrila dva učenjaka novo prirodno silo, ki je desetkrat močnejša od elektrike. Isti listi poročajo tudi, da se je tema učenjakoma posrečilo napraviti s pomočjo nove sile iz navadne železne kovine pravo suho zlato. Kaj je na teh vesteh resničnega, bomo videli. Nemogočega ni danes ničesar, vendar še za enkrat dvomimo v tako iznajdbo.

Stalna zračna zveza med Evropo in Ameriko. Vodja zrakoplova Zeppelina, ki je nedavno srečno preletel pot okoli sveta, dr. Eckener, se pogaja v New Yorku za osnove posebne prometne družbe, ki bi vzdrževala stalno zračno zvezo med Evropo in Severno Ameriko s Zeppelinom. Pregovori so se uspešno zaključili in družba iz bogatih ameriških finančnikov se bo kmalu ustanovila. Poneje se bo vzpostavila tudi zveza z Južno Ameriko.

Prvi plavaljoči otok. Začetkom prihodnjega leta bo zgrajen prvi plavaljoči aerodrom (pristanišče za aeroplane) na Atlantskem Oceanu. To pristanišče in vzletišče bo slično plavaljočemu otoku in bo lahko kljubovalo najhujšim morskim viharjem. Meril bo 400 m v dolžino in 130 m v širino ter 23 m nad morskovo površino. Na vsakem plavaljočem pristanišču bodo postavljeni hangarji za aeroplane, delavnice za popravila ter restavracije in hoteli. Okrog vzletišča bodo postavljeni svetilniki za slučaj megle.

Požar na jugoslovenskem dunajskem poslaništvu. Dne 5. t. m. je nastal v ostrejšu jugoslovenskega poslaništva ogenj, ki je uničil ostrejšo. Pri gašenju se je več gasilcev ponesrečilo. Škoda znaša okoli 1.600.000 dinarjev, ki je krita z zavarovalnino.

V Alžiru se je podrla neka velika stanovanjska hiša radi trdnosti stropov. Doslej so potegnili izpod razvalin 60 trupel.

Na diktatorja Čangkajska se je nameraval atentat, ki pa je bil odkrit. Njegova lastna telesna straža je bila zapletena v zaroto.

Spalna bolezen se je pojavila na Japonskem. Doslej je bilo javljenih 600 slučajev, od katerih je 200 končalo s smrtjo.

Moške obleke iz papirja. Seveda so zopet američanci tako kumštni; nekdo je iznašel poseben papir, ki izgleda kakor sukneno blago in se ravnotako lahko nosi. Krojači imajo sedaj v vročih poletnih dneh polne roke dela s takimi oblekami; v pol uri je vrezana, zlepljena in gotova. Baje se zelo prijetno nosi. Stane pa cela obleka samo dva dolarja. Zato pa tudi že v dveh tednih razpade. Pri naši draginji bi bilo komaj, da bi nosili papirnat obleke, samo malo dalj časa bi morale vzdržati.

Raznoterosti.

Dragoceni sladkorčki.

Na jako slabem glasu so kavke, ki pokradejo vse, kar se sveti, posebno pa dragulje in zlato. Nič boljši v tem oziru niso papagaji. V neki londonski prodajalni imajo papagaja, ki je naučen, da govori v reklamne svrhe. Pred kratkim je ta papiga neki dami snela izpod vratu dijamantno broško in jo pogolnila. Ker je bila broška vredna 33.000 Din, je bila s tem papigi seveda usoda zapečatenata. — Profesor veterinarskega kolegijsa v Londonu pripoveduje, da je nekoč prišel k njemu žid, ki je grozno zdihoval, češ, da je kupil psa za šest šillingov, ko ga je pa pripeljal domov, je bilo prvo to, da mu je pogoltnil dijamanten gumb, vreden 4000 Din. — Enako nesrečen je bil neki ameriški farmar, ki je obesil svoj suknjič na plot, sam pa legel v senco. Prišla je od nekod krava, se približala suknjiču ter ga pričela požirati. Prepozno se je farmar zbudil, da bi bil ubranil kravi dragoceno krmo, zakaj že je požrla žep in z njim debel šop dolarskih bankovcev, katere je prejel kot izkupiček za dva para volov. — Med svetovno vojno je

grški generalni štab poslal korporala z važnimi listinami v Solun. Vojak je imel v voz vprežen par mezgov, vožnja pa je trajala dva dni in dve noči. Ko je drugo noč vojak počival s svojo vprego, je naenkrat zaslišal čudno žvečenje in ko je pogledal, je našel, da je eden izmed mezgov prišel do nenadomestljivih papirjev ter jih pogoltnil. — Usluženec nekega juvelirja v Brightonu je po naključju pogoltnil dragocen dijamant. Mož se je branil operacije in tudi sodnik, pred katerega so ga peljali, ni mogel ničesar ukreniti, niti ga pregovoriti, da bi se dal operirati. Slučaj je bil seveda objavljen v časopisju, kar je imelo za posledico, da je bil mož dvakrat v življenjski nevarnosti, ker so ga napadli tolovaji, ki so se hoteli polastiti dijamanta, oziroma ubiti človeka, kateri je nosil v sebi tako dragocenost.

Diamanti v nojevem želodcu. Neki znan lovec je nedavno v Južnozpadni Afriki ustrelil dva divja noja in slučajno odkril, da sta bila njuna želodca pravi skrinjici draguljev. Našel je v enem 53, v drugem pa 17 čistih, belih diamantov. Bili so to prekrasni dragulji velike vrednosti, ki jih je najti samo v deželi Namaqua. To je bila za lovca nenadejana velika sreča, saj divji noj drugače nima skoraj nobene vrednosti. Odkar so ženske l. 1912 nehale nositi na klobukih nojeva peresa, — tisto leto so doživeli polom bogati južnoafriški farmerji, ki so se pečali z rejo nojev — z nojevimi perjem ni več nobene kupčije; perje divjega noja, ki je vsled ostrega trnjevega grmovja vse razcefrano, pa sploh ni imelo nikake vrednosti. Meso se da pač na solcu posušiti in je potem dobra hrana, drugače pa ni od noja nobene koristi. Preje so tekale po neobljudenih peščenih planjavah, ki so jih lani proglasili za državna dijamantna polja, velike črede divjih nojev. Odkar pa so odkrili, da so noji pravi potujoči dijamantni rudniki, jih zalezujejo domačini in belokožci tako, da jih bodo skoraj iztrebili.

Ves ptičji rod rad zoblje pesek zaradi boljše prebave. Noji pa po nekem nagonu izbirajo, kakor se zdi, najbolj blesteče kamenčke in jih požirajo. Trgovci se kar trgajo za te diamante. Lov na noje je postal v zadnjih mesecih tako divj, da se preplašene ptice umikajo vedno dalje proti severu. V pokrajinah med Bloemfonteinom v Južni Afriki in Keetmanshopom v Južnozpadni Afriki ni skoraj nobenega noja več. Orjaške ptice so postale tako plahe, da jih ne dobi noben lovec več pred cev.

V Južni Afriki prevzema vse ljudi ena velika želja, da bi postali čez noč bogati. Komaj se je raznesel glas o »potujočih dijamantnih poljih«, sta osnovala dva zdravnikova v Pretoriji ekspedicijo v puščavo Kalahari. Prvi uspehi ekspedicije niso ravno sijajni — živali so kakor rečeno preplahe. Razen tega strel v trup trdoživca noja ne podere; treba ga je zadeti v tilnik ali nogo, kar pa na daljavo ni tako lahko pogoditi. Sedaj pripravljajo drugo ekspedicijo, ki bo mnogo bolje opremljena.

Nedavno je neki lovec v Južni Afriki našel diamante tudi v golši manjših ptičev. Tako je našel v golši ruševca dva diamanta, katerih eden je tehtal tri karate. Tudi jerebice in fazani zobljejo diamante. Tako tekmujejo ptice z ljudmi v iskanju dijamantov; razlika je le ta, da jih iščejo ljudje iz dobičkaželjnosti, ptice pa zaradi — prebave.

Mladi geniji.

Neki Američan je sestavil v zvezi z Lindberghovim poletom statistiko genijalnih uspehov, doseženih že v mladosti.

Lindbergh, ki je prvi preletel ocean, je star 25 let, Aleksander Veliki je zavojeval svet s 25. leti, Hannibal Španijo s 26, Cezar je bil z 28. leti mogočen politik in vojskovodja, Napoleon je zmagal v nešteti bitkah kot 24letni mladenič, Ney je bil maršal s 25. leti, Nelson vrhovni poveljnik v starosti 23 let, Cromwell državnik z 29. leti, Lincoln zakonodajalec s 26. leti, Kolumb vodja ekspedicije kot 25letni mladenič, Livingston s 26. leti, Stanley s 27. leti, Edison je bil s 24. leti izumitelj, Wagner je kot 19letni mladenič skomponiral svojo prvo simfonijo, Goethe je pisal v isti starosti svoje prvo gledališko delo, Hugo je napisal z 20. leti svoje prvo znamenito delo, Balzac pa je v 26. letu dokončal svojo 30. novelo, Michelangelo je naslikal veliko Madono s 26. leti, Raffael svoje umotvore z 21., Beethoven, Mendelson, Mozart, Chopin in dr. so pa že zasloveli po vsem svetu pred svojim 29. letom.

Zdravstvo.

Dr. V. Sporn, špecialist za notranje bolezni:

O nagli smrti

Kolikokrat nas v življenju osupne nepričakovana vest, da se je zgrudil v veseli družbi naš dober znanec, ljub prijatelj in umrl, zadet od kapi. Nagla smrt ljudi, ki so navidez tako krepki, kipeči od zdravja, polni življenja in načrtov, energični in delavni, nas vse drugače pretrese kot smrt, ki po silnem boju in odporu premaga svojo žrtve, ali pa celo kot smrt, ki pride, da reši bolnika dolgotrajnega hiranja in trpljenja. Vse bolj skrivnostna je, ker je nepredvidena, vse bolj strašna. Zazdi se nam ob takih prilikah, da stoji tudi za nami smrt s pečeno uro ter čaka... Za naglo smrt se zanima javna oblast, da izključi tujo krivdo, zato tvori posebno poglavje sodne medicine. Zanima se zanjo praktični zdravnik, ki skuša poiskati vzroke in razjasniti njen mehanizem.

Ne mislim opisovati vseh tihih, zavratnih bolezni, ki glodačo leta in leta ter se na mah končajo; ne mislim naštevati vseh nesrečnih slučajev, zakaj neštete so bolezni, različni so vzroki, le učinek je isti. Obširno, nepregledno je to polje, zdi se, da ne pridemo do konca. Priznati moramo: Nastanek nagle smrti si navadno lahko razložimo po preteklosti umrlega, po svojevrstnem nastopu smrti, posebno po občutkih, vendar pa nam ostane v nekaterih slučajih ta skrivnost zagonetna.

Opisati vam pa nečemo pogosto bolezen, ki napravi bolniku tako malo težav, da se sam ne čuti bolnega, tudi okolica ga smatra popolnoma zdravim. Rav-

no v poteku te bolezni pa nastopi mnogokrat nagla smrt. Imena še nima enotnega, v strokovnih knjigah jo najdemo kot Hypertonia essentialis, Hypertrophia cordis idiopathica, Genuine Seruminiere, Arteriosclerosis. Vsako izmed naštetih imen pomeni simptom, ki se je zdel učenjaku za to obolenje najbolj značilen. Tako mislijo nekateri, da nastane predvsem močnejši pritisk krvi v žilju, drugi so mnenja, da ima močno ojačeno srce prvo in glavno vlogo. Nekateri zdravniki so našli v mišičih majhne, trde, zgrbančene ledvice, a drugi so ugotovili po vsem telesu vnete in zadebeljene majhne žile-odvodnice. Po teh opazovanjih smujejo razne teorije in iščejo enostavne razloge vseh organskih in funkcionalnih sprememb. Niso si pa še na jasnem. Največ ima še za sebe teorija, po kateri so obolele radi konstitucije, ali radi notranjih strupov majhne arterije, ki so postale vsled tega trde, ožje in krhkejše. Zaradi bolnega žilja se je zvišal krvni pritisk, srce se je moralo prilagoditi večnemu naporu, zato je postalo večje in krhkejše. Če se je pa proces razvil tudi v ledvicah, najdemo spremembe tega organa.

Močnejši krvni pritisk je torej najvažnejši simptom bolezni. Pri zdravem človeku znaša maksimalni pritisk v žilju 100—150 mm Hg merjen na nadlehti. Seveda vplivajo nanj razni vzroki, da omenimo starost, spol, konstitucijo, pa tudi duševno razpoloženje. Vendar trajno ne presega gornjih mej. Najmočnejši tlak, kar sem jih meril, je znašal 275 mm Hg. Če bi torej prerezal odvodnico pri zdravem človeku, bi brizgnila kri na gotovo daljo. Če bi odprl na istem mestu prav tako žilo pri bolniku s tako visokim pritiskom, bi brizgnila kri še enkrat tako daleč.

Zanimivo je, kako malo težav napravi ta nepravilnost bolniku. Radi tega je posebno težko ugotoviti početek bolezni. Pa tudi pozneje, ko je proces na visku, nimajo bolniki dolgo takih neprijetnosti, da bi iskali zdravniške pomoči. Kar jih pa išče, so srednje starosti od 40 do 50 let. Navadno so iz boljših krogov, mnogo izmed njimi je na prav uglednih socialnih mestih. So energični, delavni, dobro rejeni. Na prvi hip napravijo vtis izredno krepkih, od zdravja kipečih, »polnokrvnih« ljudi. Moški pogosteje obolijo kot ženske. Nekateri tožijo o slabem spanju, vrtoglavosti, glavobolu, razburjenosti, naštevajo torej znake oslabelega živčevja. Drugi govorijo mnogo o tesnobi v prsih, težki sapi, krvavljenju nosa, slabem vidu, kar pomeni, da krvni obtok ni v redu. Čeprav nismo upravičeni iskati vzroka samo v posebnem načinu življenja, moramo priznati, da obilna mesna hrana, zalita s primerno množino alkohola in kajenja močnih cigar, pospešuje to obolenje žil. Mogoče pa ima odgovorno duševno delo tudi svoj delež.

Ugotovitev ni težka, posebno če smo pri bolnikih srednje starosti pozorni na srce in krvni tlak. So podobni znaki tudi pri arteriosklerozi ali poapnenju večjih žil, dalje pri kroničnem vnetju ledvic, vendar ni napetost v žilju navadno tako visoka. Težko je pa napovedati, kako se bo proces razvil. Enkrat imamo posebno močno spremenjene žilice ledvic, drugič srca, tretjič možgan. Ni znano, čemu bolezen bolj divja enkrat v enem, drugič v drugem organu, kakor nam tudi ni jasno, zakaj uničuje alkohol pri enem pijanem jetra, pri drugem želodec, pri tretjem srce, možgane itd. Tem vprašanjem današnja znanost še ni dorasla.

V slučaju, da so možganske žile najmanj odporne, je mogoče, da nastopi katastrofa. Že itak močan pritisk se vsled kašljanja, kihanja, sploh vsled vsakega napenjanja ali razburjanja hipoma še bolj ojači. Krhka žilica poč, kri se vlije in pritisne na mehke možgane, bolnika zadene kap. To se zgodi v tej bolezni precej pogosto. Od mesta in jakosti krvavitve je odvisno, ali nastopi takoj smrt, ali ohromelost posameznih udov. Mnogi bolniki se po mrtvoudu opomorejo, ohromelost se več ali manj zgubi, bolezen pa traja naprej. Zato se kap rada ponovi.

Tudi srce ni v tej bolezni zdravo. Že od samega početka se ojači mišičevje, do skrajnosti napenja svoje moči, s silnimi udarci goni kri po telesu. Ker pa skrivnostni proces ne prizanaša tudi žilju srca, ne more večkrat zmagovati silnega napora. Slabosti se ga lotijo, polagoma se širi. Žila ne utriplje več ritmično in enakomerno. Težka sapa in vodenica opozarja bolnika na pretečo nevarnost.

Spet se v drugih slučajih pojavijo znaki obolelih ledvic. Vkljub temu, da izločajo večjo množino seči z nizko spec. težo, ne splovi ta voda vseh nevarnih produktov presnove iz organizma. Nastopijo znaki notranjega zastrupljenja: ožke zenice, bruhanje, nemir, popolna zmešanost. Včasih pomeni to konec življenja, včasih pa so te krize, ki trajajo lahko po več mesecev, le prehodnega značaja. Bolniki se popravijo, vrne se jim zavest, spet so navidez zdravi. V bistvu bolezen pa je, da se napadi ponavljajo.

Tako približno poteka ta bolezen. Pravim približno, zakaj narava ima svoje zakone, ki jih z vso našo znanostjo docela ne moremo doumeti. Kolikokrat zastanejo na pol poti težke bolezni proti vsemu pričakovanju. Dolga leta ne opazimo nobenega poslabšanja. Bolnik hodi vesel okrog, včasih celo na jezo slabih preokov. Naloga zdravnika je, da čimprej spozna to tiho zlokobno bolezen in da jo skuša s primernimi navodili o načinu življenja in zdravljenja v njenem razvoju zadržati.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Stanko Tomc. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman.